

Espoon ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma 2021-2025

(päivitetty 27.1.2022)

Ympäristö- ja rakennuslautakunta 27.1.2022

Sisällysluettelo

1.	Yleistä	3
2.	Ympäristöolosuhteet Espoossa	3
3.	Valvontakohteet Espoossa.....	3
3.1.	Ympäristöluvanvaraiset, ilmoituksenvaraiset ja rekisteröitävät kohteet	4
3.2.	Muut pysyvät kohteet	4
3.2.1	Eläinsuojien valvonta	4
3.2.2	Jätteen keräyksen ja kuljetuksen valvonta sekä niiden valvontasuunnitelma	5
3.2.3	Jätteiden ja maa-ainesten hyödyntämisen valvonta maarakentamisessa.....	5
3.2.4	Jätteen kansainvälisten siirtojen tarkastussuunnitelma	5
3.2.5	Kemialliset pesulat	6
3.2.6	Kiinteistöjen jätehuolto	6
3.3.	Ilmoitusvelvollisten toimintojen valvonta	6
3.3.1	Eriyisen häiritsevää melua ja tärinää aiheuttavat toiminnot.....	6
3.3.2	Pilaantuneen maaperän puhdistaminen	6
3.4.	Ympäristönsuojelumääräyksissä mainittujen toimintojen valvonta.....	7
3.4.1	Julkisivutyöt.....	7
3.4.2	Rakennus- ja purkutyöt	7
3.4.3	Käytöstä poistetut öljysäiliöt.....	7
3.5.	Muut valvottavat kohteet	8
3.5.1	Otsoni- ja F-kaasuasetusten sekä käsittelijöiden pätevyysvaatimusasetuksen valvonta	8
4.	Valvontatarkastukset	8
4.1.	Yleistä valvonnasta	8
4.2.	Tarkastusten määrittely	9
4.3.	Tarkastustarpeen ja valvontaluokan määrittely	9
4.4.	Yhteistarkastukset.....	10
4.5.	Tarkastukset vuosina 2021-2025.....	10
4.6.	Tarkastusten vireilletulo.....	11
5.	Henkilöstöressurit.....	11
6.	Koulutus.....	12
7.	Tietojärjestelmät.....	12
7.1.	Nykytila ympäristökeskuksessa	12
7.2.	Ulkopuoliset tietojärjestelmät.....	12
8.	Eriytilanteisiin varautuminen	12
9.	Viestintä	13
10.	Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi	13

1. Yleistä

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 18 luvun mukaan valvontaviranomaisen on järjestettävä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvonta niin, että se on laadukasta, säännöllistä ja tehokasta ja perustuu ympäristöriskien arviointiin.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava alueelleen säännöllistä valvontaa varten valvontasuunnitelma. Suunnitelmassa on oltava tiedot alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan voimavaroista ja keinoista. Suunnitelmassa on kuvattava valvonnan järjestämisen ja riskinarvioinnin perusteet ja valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö.

Ympäristöluvanvaraisia, ilmoituksenvaraisia (YSL 115 a §) ja rekisteröitäviä toimintoja on valvottava säännöllisesti määräaikaistarkastuksin. Tarkastuskohteet ja -tiheys on määriteltävä ympäristöriskien arvioinnin perusteella.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen on 1.8.2021 alkaen ympäristö- ja rakennuslautakunta. Ympäristövalvontaa hoidetaan 1.8.2021 alkaen ympäristönsuojelun palvelualueella (myöh. ympäristönsuojelu), joka yhdistyi ympäristöterveydenhuollon ja rakennusvalvonnan palvelujen kanssa uudeksi ympäristö- ja rakennusvalvontakeskukseksi.

2. Ympäristöolosuhteet Espoossa

Espoon pinta-ala on 528 km², josta vesistöä on 216 km². Espoota luonnehtivat savikkolaaksopainanteet, joita reunustavat kallioidet mäkialueet. Paikoin esiintyy myös harjumaaisia, usein peitteisiä karkeiden maalajien muodostumia, joista osa on luokiteltu pohjaveden hankinnan kannalta tärkeiksi. Espoossa on kaikkiaan 95 järveä, joista suurimpia ovat Bodominjärvi, Nuuksion Pitkäjärvi ja Pitkäjärvi. Järvet ovat usein reheviä. Espoon merkittävimmät virtavedet ovat Espoonjoki, Mankinjoki ja Gumbölenjoki. Espoon vesistöjen laadullinen tila merialue mukaan lukien on keskimäärin vain tyydyttävä tai välttävä. Pääosassa Espoota ilmanlaatu on hyvä, poikkeuksena eteläisen Espoon vilkasliikenteiset taajamat ja pääväylien varret.

3. Valvontakohteet Espoossa

Etukäteen suunnitellussa valvonnassa priorisoidaan valvottavat kohteet. Voimavaroja suunnataan ensisijaisesti kohteisiin, joiden toiminnasta aiheutuu ympäristön pilaantumisen vaaraa, ja toimintoihin, joissa syntyy vaarallista jätettä tai merkittäviä määriä muuta jätettä. Valvottavien kohteiden tarkastustiheyteen vaikuttavat mahdolliset asukkaiden yhteydenotot, aiemmat viranomaishuomautukset, toiminnasta aiemmin aiheutuneet ympäristövahingot ja toimintaan liittyvät riskit. Lisäksi kiinnitetään huomiota raportointivelvollisten vuosiraporttien tarkastamiseen ja tarvittaviin toimenpiteisiin niiden johdosta.

Toiminnan tarkastaa ensisijaisesti viranomainen, jonka toimivaltaan toiminnan valvonta kuuluu. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) valvoo aluehallintoviraston luvittamia kohteita. Espoon ympäristönsuojeluviranomainen pyrkii osallistumaan kaikkiin ELY-keskuksen valvontasuunnitelman mukaisiin tarkastuksiin, joihin kunnan edustaja on pyydetty mukaan. Espoon ympäristönsuojeluviranomainen tekee myös itsenäisiä tarkastuksia, joissa yhteydenottojen tai esimerkiksi onnettomuuden perusteella on tarpeen nopeasti selvittää tilanne. Kaikista ELY-keskuksen valvomiin kohteisiin liittyvistä yhteydenotoista tiedotetaan ELY-keskusta.

3.1. Ympäristöluvanvaraiset, ilmoituksenvaraiset ja rekisteröitävät kohteet

Tässä valvontasuunnitelmassa rekisteröitävillä kohteilla tarkoitetaan seuraavien asetusten perusteella tehtäviä rekisteröintejä:

- Valtioneuvoston asetus nestemäisten polttoaineiden jakeluasemien ympäristönsuojeluvaatimuksista (314/2020)
- Valtioneuvoston asetus keskisuurten energiantuotantoyksiköiden ja -laitosten ympäristönsuojeluvaatimuksista (1065/2017)
- Valtioneuvoston asetus asfalttiasemien ympäristönsuojeluvaatimuksista (846/2012)
- Valtioneuvoston asetus kiinteän betoniaseman ja betonituotetehtaan ympäristönsuojeluvaatimuksista (858/2018)

Ilmoituksenvaraisilla kohteilla tarkoitetaan ympäristönsuojelulain 115 a §:ssä ja saman lain liitteessä 4 säädettyjä toimintoja, kuten mm. suurempia eläinsuojia, eräitä elintarviketoimintoja ja varikkoja. Kyseessä on ympäristöluvan kaltainen kevennetty menettely.

Ympäristölupa, ilmoituspäätös, ympäristönsuojelulain mukainen rekisteröintimerkintä, vanhempi sijoituspaikkalupa tai vesilautakunnan lupa on Espoossa kaikkiaan noin 140 toiminnolla. Näistä kunnan toimivaltaan kuuluvia ympäristöluvallisia-, ilmoituksenvaraisia tai rekisteröitäviä toimintoja on noin 100 kappaletta. Suurin yksittäinen toimiala on polttonesteiden jakeluasemat, joita Espoossa on yli 60. Muiden tahojen valmistelemia ympäristölupia Espoossa on voimassa noin 40 kpl. Tähän kuuluvat aluehallintoviraston (AVI) sekä vanhat vesioikeuden ja Uudenmaan ympäristökeskuksen päätökset. Näiden laitosten valvoja on ensisijaisesti Uudenmaan ELY-keskus.

3.2. Muut pysyvät kohteet

Muita mahdollista ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavia valvontakohteita ovat muun muassa eläinsuojat, moottoriajoneuvokorjaamot, tutkimuslaitokset, venesatamat ja metalliteollisuus. Tällaisia toimintoja on Espoossa noin 400 kappaletta. Ne tarkastetaan tarpeen mukaan tai mahdollisten erillisten projektien yhteydessä. Näistä osalla toiminta on niin vähäistä, että ne eivät edellytä säännöllisiä tarkastuksia.

3.2.1 Eläinsuojien valvonta

Valtioneuvoston asetus (1250/2014) maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta, ns. nitraattiasetus, edellyttää, että kotieläinsuojien lantavarastoon tulee mahtua koko vuoden aikana muodostuva lanta lukuun ottamatta eläinten laitumelle jättämää lantaa. Tietyin edellytyksin lantaa voidaan aumata tai kompostoida pellolla, kun siitä ilmoitetaan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Espoossa on yli 50 hevostallia, joista yhdellä on ympäristölupa. Näiden lisäksi Espoossa on jonkin verran lampaita ja vähäisiä määriä muita kotieläimiä. Eläinsuojia valvotaan ympäristönsuojelulain ja jätelain sekä niiden mukaan annettujen asetusten kuten nitraattiasetuksen nojalla. Lisäksi valvotaan sitä, että toiminnanharjoittajat noudattavat ympäristönsuojelu- ja jätehuoltomääräyksiä.

Valvontatoimet keskitetään uusiin talleihin ja talleihin, joilla aiemmissa tarkastuksissa on havaittu puutteita tai joissa ei ole käyty tarkastuksella 5-10 vuoteen.

3.2.2 Jätteen keräyksen ja kuljetuksen valvonta sekä niiden valvontasuunnitelma

Jätteen ammattimaisesta keräystoiminnasta (Jätelaki 100 §) on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten. Espoossa on merkitty tietojärjestelmään neljäntoista toimijan tiedot. Näitä ovat mm. alueelliset paperinkeräyspisteet, Rinki-ekopisteet, Helsingin seudun ympäristöpalveluiden (HSY) vaarallisen jätteen keräyskontit, kauppakeskusten ekopisteet ja SE-romun vastaanottopaikat.

Ympäristönsuojelu valvoo, että jätteen ammattimaista keräystä harjoittavat tekevät ilmoituksen. Osa jätteiden vastaanottopisteistä kuuluu tuottajayhteisöjärjestelmän piiriin. Myös nämä keräyspaikat tulee merkitä jätehuoltorekisteriin.

Eräiden jätteiden kuljettamisesta on laadittava siirtoasiakirja (JL 121 §). Jätteen haltijan on laadittava siirtoasiakirja vaarallisesta jätteestä, sako- ja umpikaivolietteestä, hiekan- ja rasvanerotuskaivojen lietteestä, rakennus- ja purkujätteestä sekä pilaantuneesta maa-aineksesta, joka siirretään ja luovutetaan jätelain 29 §:ssä tarkoitetulle vastaanottajalle. Jätteen haltijan on huolehdittava siitä, että siirtoasiakirja on mukana jätteen siirron aikana ja että se annetaan siirron päätyttyä jätteen vastaanottajalle. Sekä jätteen haltijalle että vastaanottajalle jää kopio siirtoasiakirjasta. HSY edellyttää jätteidenkäsittelykeskuksessa siirtoasiakirjaa. Ympäristönsuojelu valvoo menettelyä valvontatoimenpiteiden yhteydessä.

Espoon kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen on jätelain 124 §:n nojalla laadittava jätelain 100 §:ssä tarkoitetun jätteen ammattimaisen keräyksen valvontaa varten suunnitelma. Kohteet kuuluvat valvontaluokkaan 4, mikä tarkoittaa otantamenetelmää. Käytännössä esim. HSY:n vaarallisen jätteen keräyskontit tulevat tarkastetuiksi jakeluasemien valvonnan yhteydessä, koska useimmat niistä ovat jakeluasematonteilla. Muut yksittäiset toimijat tarkastetaan tarpeen mukaan. Rinki-ekopisteettulevat esille lähinnä mahdollisten roskaamisvalitusten yhteydessä eikä niitä tarkasteta erikseen.

3.2.3 Jätteiden ja maa-ainesten hyödyntämisen valvonta maarakentamisessa

Espoon kaupungin ympäristönsuojelumääräysten mukaan muussa kuin ammattimaisessa tai laitospöytämaaisessa maarakentamisessa voidaan käyttää puhdasta betoni- ja tiilijätettä ja muita hyödyntämiskelpoisia jätteitä mukaan lukien pilaantumattomia jätemaita korvaamaan luonnonaineksia. Jätteen sijoittamisesta on ilmoitettava Espoon ympäristö- ja rakennusvalvontakeskukselle. Ympäristönsuojelu tarkastaa jätesijoituksen määräysten mukaisuuden ja antaa tarvittaessa ohjeita. Jätesijoitukset tallennetaan Espoon kaupungin paikkatietojärjestelmään. Ympäristönsuojelu valvoo myös jätteeksi luokittelemattomien maa-ainesten hyödyntämistä ja pyytää tarvittaessa niitä koskevia tietoja.

Valtioneuvoston asetus eräiden jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa (ns. Mara-asetus, 843/2017) koskee jätteiden hyötykäyttöä. Uudenmaan ELY-keskus toimittaa ympäristönsuojelulle tiedoksi asetuksen mukaiset rekisteröintimerkinnot ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Ympäristönsuojelu tallentaa myös nämä jätesijoitukset kaupungin paikkatietojärjestelmään.

Ammattimaiset tai laitospöytämaaiset jätteen hyödyntämiset, pois lukien Mara-asetuksen mukaiset, käsitellään ympäristölupa-asiana.

3.2.4 Jätteen kansainvälisten siirtojen tarkastussuunnitelma

Espoon kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen on jätelain 124 §:n nojalla suunnitellusti tarkastettava ja valvottava niitä valvontavastuuseensa kuuluvia toimintoja, joihin liittyy tai voidaan perustellusti olettaa liittyvän jätteen kansainvälisiä siirtoja.

Espoossa toimi vuoden 2022 alussa kolme ympäristölautakunnan antaman ympäristöluvan nojalla toimivaa laitosta, joihin liittyy jätteen kansainvälisiä siirtoja. Laitosten jätteen kansainväliset siirrot tehdään Suomen ympäristökeskuksen antamien päätösten nojalla. Laitosten jätteen kansainväliset siirrot tarkastetaan valvontaohjelman mukaisten tarkastusten yhteydessä. Tarkastuspöytäkirjat toimitetaan Suomen ympäristökeskukseen. Espoossa ei ole tiedossa muita toimintoja, joista perustellusti voidaan epäillä tehtävän jätteen kansainvälisiä siirtoja. Valvontasuunnitelman mukaisissa tarkastuksissa kuitenkin kiinnitetään huomiota toimintaan esimerkiksi käytöstä poistettujen lyijyakkujen, sähkö- ja elektroniikkalaiteromun, romuajoneuvojen ja niiden osien, mahdollisesti varastettujen jätteiden sekä ns. vaarattomien vihreiden jätteiden osalta. Havaitut keräyspaikat, joista jätettä viedään ulkomaille, tarkastetaan ja ilmoitetaan Suomen ympäristökeskukselle.

3.2.5 Kemialliset pesulat

Kemialliset pesulat on merkitty ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Kemiallisista pesuloista ei pääse päästöjä ilmaan eikä veteen. Espoossa toimi vuoden 2021 alussa viisi kemiallista pesulaa.

3.2.6 Kiinteistöjen jätehuolto

Asuin- ja toimipaikkakiinteistöjen jätehuollon valvontaa tehdään pääasiassa toimenpidepyyntöjen perusteella. Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksesta tulee kuormantarkastuspöytäkirjoja, kun jätekuormassa on havaittu huomautettavaa. Ympäristönsuojelu lähettää tarvittaessa huomautuksen kiinteistölle.

3.3. Ilmoitusvelvollisten toimintojen valvonta

3.3.1 Erityisen häiritsevää melua ja tärinää aiheuttavat toiminnot

Erityisen häiritsevää tilapäistä melua ja tärinää aiheuttavasta toiminnasta on tehtävä ympäristönsuojelulain 118 § mukainen meluilmoitus Espoon ympäristö- ja rakennusvalvontakeskukselle. Pääosa ilmoituksista koskee maarakentamista tai muuta rakentamista. Lisäksi päätös tehdään vuosittain muutamasta ulkoilmatapahtumasta. Näistä ilmoituksista tehdään vuosittain noin 70 päätöstä. Ennen päätöksen tekoa tehdään kohteeseen pääsääntöisesti tarkastus.

Suurissa paljon melua aiheuttavissa konserteissa, rakennuskohteissa ja kiviaineksen murskauskohteissa tehdään tarkastuksia myös konsertin tai työn aikana. Pääosa ylimääräisistä tarkastuksista tehdään asukkaiden valitusten perusteella. Tarkastukset keskitetään toimintoihin, joiden melu- ja pölypäästöjen tai tärinän arvioidaan aiheuttavan tavanomaista suurempaa haittaa. Melutasoja valvotaan satunnaisin mittauksin. Meluilmoitusvelvollisille työmaille pyritään tekemään vuosittain noin 20 kappaletta työn aikaisia tarkastuksia.

3.3.2 Pilaantuneen maaperän puhdistaminen

Pilaantuneiden maiden tutkimiseen ja kunnostamiseen liittyvä valvonta on ELY-keskuksen vastuualuetta. Kunnostustöiden yhteydessä valvontavastuuta on myös kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella. Onnettomuustapauksissa pelastuslaitos vastaa toimenpiteistä pilaantumisen alkutorjuntavaiheessa. Mikäli maaperän puhdistamista ei tehdä loppuun pelastuslaitoksen vahingontorjuntatyönä, otetaan yhteyttä ELY-keskukseen, joka on toimivaltainen viranomaisena maaperän puhdistustoimissa. Ympäristönsuojelu avustaa eri vaiheissa esimerkiksi tekemällä onnettomuuspaikalla tarkastuksen ja antamalla asiantuntija-apua pelastuslaitokselle.

Onnettomuuksien tehokas hoitaminen edellyttää tiivistä yhteistyötä eri osapuolten kanssa. Espoossa on useita kymmeniä pilaantuneen maan kunnostushankkeita vuosittain.

Maankäytön suunnittelun ja valvonnan apuvälineenä käytetään kaupungin paikkatietoärjestelmässä olevaa pima-rekisteriä, joka pidetään ajantasaisena.

3.4. Ympäristönsuojelumääräyksissä mainittujen toimintojen valvonta

3.4.1 Julkisivutyöt

Ympäristönsuojelumääräysten mukaan laajoista julkisivun kunnostustöistä tulee ilmoittaa Espoon ympäristö- ja rakennusvalvontakeskukselle. Tällaisia ilmoituksia tulee noin 10 kappaletta vuodessa. Ilmoituksen edellyttämät työt voivat sisältää esimerkiksi PCB- tai lyijypitoisten saumausmassojen poistoa tai hiekkapuhallusta, jossa pölyä saattaa levitä ilmaan tai jätettä joutua maaperään. Työmaille tehdään tarkastuksia lähinnä valitusten perusteella ja ollaan yhteydessä työnjohtoon, mikäli ilmoituksissa havaitaan puutteita.

3.4.2 Rakennus- ja purkutyöt

Rakentamisesta voi aiheutua pöly-, melu- tai työmaavesihaittoja. Rakentamisen pölyhaitat liittyvät yleensä suuriin purkukohteisiin tai työmaateiden ja louhintatöiden aiheuttamaan pölyämiseen. Kaikkiin suuriin purkukohteisiin pyritään tekemään vähintään yksi tarkastustöiden ollessa käynnissä. Osasta purkukohteista on myös tehty meluilmoitus, josta tehdyssä päätöksessä annetaan määräyksiä pölyntorjunnasta. Muille työmaille tehdään tarkastuksia pölyämisen vuoksi lähinnä asukkaiden yhteydenottojen perusteella. Valvontakohteita, joissa käydään pelkästään pölyämisen takia, arvioidaan olevan noin 10 kappaletta vuosittain.

Tarkastuksia tehdään meluvalitusten perusteella myös työmaille ja muihin kohteisiin, joista ei tarvitse tehdä ympäristönsuojelulain mukaista meluilmoitusta. Näissä kohteissa meluavien töiden kesto on usein lyhyt ja valitus johtuu usein meluavan työvaiheen ajankohdasta. Mikäli valitus ei välttämättä edellytä tarkastusta, voidaan asiasta huomauttaa työnjohtoa myös puhelimitse tai sähköpostitse. Ilmoitusvelvollisuudesta vapaita erityisen häiritsevää melua aiheuttavia valituskohteita on noin 30 kappaletta vuosittain, joihin tehdään muutamia tarkastuksia

Työmailta poisjohdettavat vedet voivat sisältää suuria määriä maa-aineksia ja muita haitallisia aineita rakennusmateriaaleista ja työkoneista, kuten raskasmetalleja, öljyjä ja emäksisiä yhdisteitä. Työmaiden vesienkäsittelyä ohjaamaan ympäristönsuojelu on laatinut Espoon työmaavesioppaan ja lisäksi on valmisteilla opas maalämpökaivojen porausvesien käsittelystä. Työmaavesiin liittyviä tarkastuksia tehdään lähinnä asukkaiden yhteydenottojen perusteella. Usein jatkotoimena edellytetään työmaavesisuunnitelmaa. Mikäli valitus ei välttämättä edellytä tarkastusta, voidaan asiasta huomauttaa työnjohtoa myös puhelimitse tai sähköpostitse.

3.4.3 Käytöstä poistetut öljysäiliöt

Espoon kaupungin ympäristönsuojelumääräysten 11 §:n mukaan säiliön omistajan tai haltijan on puhdistutettava käytöstä poistettu maanalainen öljysäiliö ja putkistot ja nostettava ne. Ympäristötarkastajalle on varattava mahdollisuus olla paikalla säiliön noston hetkellä arvioimassa maaperän mahdollista pilaantumista. Valvottuja nostoja on noin 20 kpl vuosittain.

Ympäristönsuojeluviranomainen voi hakemuksesta myöntää poikkeuksen velvollisuudesta poistaa käytöstä poistettu öljysäiliö maaperästä, mikäli poistaminen on teknisesti hyvin vaikeaa tai siitä aiheutuu vahinkoa muulle omaisuudelle. Hakemuksia maahan jättämisestä käsitellään vuosittain noin 10 kpl.

3.5. Muut valvottavat kohteet

3.5.1 Otsoni- ja F-kaasuasetusten sekä käsittelijöiden pätevyysvaatimusasetuksen valvonta

EU-asetukset otsonikerrosta heikentävistä aineista (EY N:o 1005/2009) ja fluoratuista kasvihuonekaasuista (eli F-kaasuasetus EU N:o 517/2014) ohjaavat aineiden käyttöä. Suomessa asiasta on lisäksi säädetty valtioneuvoston asetuksella fluorattuja kasvihuonekaasuja tai otsonikerrosta heikentäviä aineita sisältävien laitteiden käsittelijän pätevyysvaatimuksista (766/2016) ja ympäristönsuojelulla (527/2014). Säädösten tarkoituksena on ennaltaehkäistä laitteiden väärästä käsittelystä, rikkoutumisesta, vanhenemisesta ja muista vastaavista syistä johtuvia kylmäainevuotoja.

Otsonikerrosta heikentäviä aineita ja F-kaasuja käytetään mm. kylmäaineina ilmastointi- ja jäähdytyslaitteissa. Asetukset sisältävät mm. pätevyysvaatimuksia laitteiden huoltajille ja asentajille, rajoituksia aineiden käytölle sekä velvoitteita laitteiden haltijoille. Laitteille on tehtävä säännöllisesti vuototarkastuksia ja niiden huolloista on pidettävä huoltopäiväkirjaa.

Asetusten valvonta on jaettu useille viranomaisille, jotka valvovat asetuksen noudattamista omilla toimialoillaan. Yksi nimetyistä valvontaviranomaisista on kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

Valvontaa tehdään osana laitosten ympäristövalvontaa vuosittain. Jos laitoksella tai kiinteistöllä on paljon kylmälaitteita, voidaan laitokseen tehdä ainoastaan kylmälaitteisiin keskittyvä tarkastus.

4. Valvontatarkastukset

4.1. Yleistä valvonnasta

Laitosvalvontaa tehdään jatkuvasti. Laitokset on jaettu ympäristötarkastajille toimialan mukaan. Etukäteen suunnitellaan tietyt laitokset tai laitosryhmät, jotka ovat tarkastusvuorossa. Valinnassa painottuvat laitosten aiheuttama ympäristöriski sekä edellisestä tarkastuksesta kulunut aika. Tarkastuksia tehdään myös yhteistyössä mm. ELY-keskuksen sekä Helsingin seudun ympäristöpalvelujen (HSY) kanssa.

Ympäristönsuojelu suunnittelee ja toteuttaa ajoittain valvonnan kohdentamisen tiettyyn toimialaan tai alueeseen. Tällöin valittuun toimialaan tai alueeseen kohdennetaan valvontatoimia kampanjanomaisesti usean ympäristötarkastajan voimin tietyn ajanjakson kuluessa.

Valtuusto on tehnyt päätöksen, jonka mukaan ympäristö- ja rakennusvalvontakeskuksen tulee osoittaa yhden ympäristötarkastajan työpanos Ämmässuon-Kulmakorven alueen valvontaan. Ämmässuon-Kulmakorven alue muodostaa noin 5 km² laajuisen laitos- ja toiminta-alueen. Alueella toimivat HSY:n jätteenkäsittelykeskus, asfalttiasema, betonijätteen käsittelylaitos, laaja kallion louhinta- ja murskausalue sekä neljä toimivaa tai suljettua maantäyttöaluetta. Tämän lisäksi alueella on mm. jakeluasema, siirtoajoneuvovarasto ja mullan valmistuslaitos. Alueella on laaja vesientarkkailu sekä melun, pölyn, hajun ja tärinän seuranta. Alueella tehdään 20–30 valvontatoimenpidettä vuosittain. Näitä ovat laitos- ja maastokäynnit, ohjaus-, suunnittelu- ja työmaakokoukset, palaverit ja neuvottelut sekä asukasillat. Lisäksi tarkkailu- ja seurantatuloksia saadaan eri toimijoilta usein.

4.2. Tarkastusten määrittely

Valvontaviranomaisen on tehtävä ympäristöluvanvaraisen, ilmoituksenvaraisen tai rekisteröidyn toiminnan tarkastus riittävän usein toiminnalle määritetyn riskitason mukaisesti.

Myös, jos onnettomuuden, haitasta tehdyn ilmoituksen, luvan noudattamatta jättämisen tai muun seikan vuoksi on aihetta olettaa, että toiminnasta aiheutuu terveyshaittaa, haittaa luonnolle ja sen toiminnoille, luonnonvarojen käytön estymistä tai merkittävää muuta näihin rinnastettavaa seurausta tai sen vaaraa, valvontaviranomaisen on selvitettävä asia tarkastamalla tai muulla asianmukaisella tavalla. Kohteeseen tehdystä tarkastuksesta on laadittava pöytäkirja.

Tarkastuksiksi on määritelty valvontakäynti toimintapaikalla sekä vuosiraporttien läpikäynti.

Maksullisiksi tarkastuksiksi luetaan

- vuosittaiseen valvontaohjelmaan perustuvat ympäristöluvanvaraisen, ilmoituksenvaraisen tai rekisteröidyn toiminnan (ks. kohta 3.1) määräaikaistarkastukset
- tarkastukset, jotka ovat tarpeen ympäristönsuojelulain 175 tai 176 §:ssä tarkoitetun kiellon tai määräyksen noudattamisen valvomiseksi taikka 181 §:ssä tarkoitetun toiminnan keskeyttämisen valvomiseksi.

4.3. Tarkastustarpeen ja valvontaluokan määrittely

Määräaikaistarkastusten kohteiden ja tarkastustiheyden tulee perustua riskinarviointiin. Riskinarvioinnissa on otettu huomioon niin sijaintiriski kuin päästöriski sekä kohteen valvontahistoria ja aiemmin havaitut puutteet. Tarkasteltavia tekijöitä ovat mm. toiminnan aiheuttamat potentiaaliset tai havaitut päästöt ilmaan, vesistöön tai maaperään, melupäästöt, prosessien häiriöherkkyys, ympäristön herkkyys, häiriintyvät kohteet ja ennalta ehkäisevät toimet.

Ympäristöluvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröityjen kohteiden lisäksi valvontaa kohdistetaan säännöllisesti myös muihin toimintoihin, esimerkkeinä autokorjaamot ja -maalaamot, pienvenesatamat, konevarikot, tutkimuslaitokset ja hevostallit..

Riskinarvioinnin perusteella laitokset on jaettu neljään valvontaluokkaan 1 – 4, joista luokat 1, 2 ja 3 käsittävät pääasiassa ympäristöluvanvaraisia, ilmoituksenvaraisia tai rekisteröityjä toimintoja ja luokka 4 muita toimintoja. Luokan 1 kohteet tarkastetaan joka vuosi, luokan 2 kohteet 2-5 vuoden välein ja luokan 3 kohteet 6-10 vuoden välein. Valvontaluokan 4 kohteissa käytetään otantamenetelmää. Otannassa valitaan vuoden aikana tarkastettava toimiala, johon tarkastukset keskitetään.

Valvontaluokan 1 kohteissa on tarkastusten perusteella havaittu esimerkiksi määräysten rikkomista, huolimattonta vaarallisten aineiden käsittelyä tai jätteiden puutteellista käsittelyä. Luokan 2 kohteet ovat pääsääntöisesti määräysten mukaan toimivia, vahinko-/häiriöriski on olemassa mm. suurten kemikaalimäärien ja asutuksen tai vesistöjen läheisyyden vuoksi. Luokkaan luetaan esimerkiksi polttonesteiden jakeluasemat. Luokan 3 kohteet ovat tyypillisesti pienen riskin omaavia toimintoja tai kertaluonteisia toimintoja, kuten jätteen sijoittaminen maaperään tai meluvalliin.

4.4. Yhteistarkastukset

Yhteistarkastuksia ELY-keskuksen kanssa tehdään vuosittain pääasiassa aluehallintoviraston luvittamiin kohteisiin. Yksi vakiintunut yhteistarkastuskohde on Ämmässuon jätteenkäsittelykeskus lukuisine toimintoineen.

Hyväksi käytännöksi ovat myös osoittautuneet yhteistarkastukset HSY:n kanssa kohteisiin, joissa jätevesien johtamiseen saattaa liittyä merkittävää haitta-ainekuormitusta mm. jätevesiverkostoon ja jätevedenpuhdistamolle.

4.5. Tarkastukset vuosina 2021-2025

Kaikki valvontaluokkaan 2 kuuluvat valvontakohteet tarkastetaan ainakin kerran v. 2021-2025 ja valvontaluokan 1 kohteet vuosittain. Kunnan luvittamien ympäristöluvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten sekä rekisteröityjen valvontakohteiden kokonaismäärä ja valvontaohjelman mukaiset tarkastukset esitetään yksilöidysti vuosittaisessa valvontaohjelmassa.

Pysyviin valvontakohteisiin suunniteltu vuosittainen tarkastusten lukumäärä on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Tarkastusten määrä vuosittain eri valvontaluokissa Espoossa vuosina 2021-2025

Valvontaluokka	Ympäristöluvanvaraiset, ilmoituksenvaraiset ja rekisteröidyt	Muut pysyvät kohteet	Tarkastukset vuosittain
1	4	1	5
2	85	18	15-25
3	11	5	0-4
4		400	20-30

Taulukossa 2 on esitetty toimialoittain vuonna 2021 tarkastettavat ympäristönsuojelulain 168 §:n mukaiset kohteet.

Taulukko 2. Tarkastusten määrä toimialoittain Espoossa vuonna 2022.

Ympäristöluvanvaraiset, ilmoituksenvaraiset ja rekisteröidyt laitokset	kokonais määrä	tarkastukset 2022
Asfalttiasemat	1	
Betonitehtaat	5	2
Bitumisia katemateriaaleja valmistava tehdas	1	1
Elintarviketeollisuus	1	
Eläinsuojat	1	
Energiantuotanto	7	2
Jakeluasemat	60	13
Jätteen käsittely	4	
Kemikaalien varastointi	0	
Krematorio	1	
Maankaatopaikat	1	
Moottoriurheiluradat	1	
Mullan valmistus	4	2
Louhinta ja/tai murskaus	3	2
Orgaanisia liuottimia käyttävä toiminta	3	
Palolaboratorio	1	1
Pintakäsittely	1	1
Siirtoajoneuvovarasto	1	1
Varikot	3	0
Yhteensä	99	25

4.6. Tarkastusten vireilletulo

Maksulliset tarkastukset tulevat vireille valvontaohjelman mukaisesti ympäristötarkastajan aloitteesta. Tarkastukset voivat tulla vireille myös ympäristönsuojelulain (527/2014) 169 §:ssä ja 186 §:ssä ilmoitetuin menettelyin.

5. Henkilöstöresurssit

Ympäristö- ja rakennusvalvontakeskuksen ympäristövalvonnan yksiköllä on vuonna 2021 henkilöstöresursseja käytettävissä 10 henkilötyövuotta. Tästä vain osa pystytään kohdentamaan suunnitelmalliseen valvontaan. Valvontaohjelmassa esitetyt tarkastukset voidaan toteuttaa täysimääräisinä vain, mikäli henkilöstöresurssit pysyvät ennallaan ja vuosittaisten ilmoitusten, hakemusten ja lausuntopyyntöjen määrä ei merkittävästi muutu. Luonnollisesti myös välittömiä toimenpiteitä vaativat ja määräaikaan sidotut asiat on priorisoitava.

6. Koulutus

Lainsäädännön jo tapahtunut nopea uudistuminen sekä tulevat ennakoitavat muutokset asettavat henkilöstölle suuria vaatimuksia myös valvontatyössä. Kuntasektorilla luvitus- ja valvontatyön määrä kasvaa, kun osa ennen valtion viranomaisille kuuluneista tehtävistä siirtyy kunnalle.

Uudistuneen lainsäädännön oikeaoppinen soveltaminen edellyttää jatkuvaa kouluttautumista niin aluehallinnon kuin suurimpien kuntien keskenään järjestämissä koulutustilaisuuksissa. Kaikille valvontayksikön henkilöille pyritään järjestämään myös heidän erikoisosaamistaan vastaavaa koulutusta vuosittain.

7. Tietojärjestelmät

7.1. Nykytila ympäristönsuojelussa

Hoidettavien asioiden ja tehdyn valvonnan asianmukainen kirjaaminen ja arkistointi hoidetaan niin, ettei tehty työ tai sen yhteydessä saatu tieto katoa. Näin turvataan asianosaisten ja viranomaisten tiedonsaantioikeus sekä ympäristökeskuksen ja kaupungin sisäinen tiedonsiirto.

Kaikki viralliset asiakirjat tallennetaan asiahallintajärjestelmään (Dynasty 10). Ympäristövalvontayksikkö tallentaa lupa- ja valvontatiedot Trimble Locus –järjestelmän ympäristövalvontasovellukseen, jossa tiedot yhdistetään paikkatietoon.

7.2. Ulkopuoliset tietojärjestelmät

YLVA-järjestelmä on valtion ympäristöhallinnon ympäristöluvanvaraisten laitosten seurantajärjestelmä, johon tallennetaan tietoja laitosten jätehuollosta sekä päästöistä vesiin ja ilmaan. Järjestelmä on osa ympäristönsuojelulain (527/2014) 222 § mukaista ympäristönsuojelulain tietojärjestelmää. Kuntatasolla järjestelmään viedään tiedot rekisteröitävistä toiminnoista.

MATTI-järjestelmä on valtion ympäristöhallinnon paikkatietopohjainen maaperän tilan tietojärjestelmä (MATTI). Järjestelmä sisältää tietoja maa-alueista, joilla nykyisin tai aikaisemmin harjoitetusta toiminnasta on saattanut päästä maaperään haitallisia aineita ja alueista, jotka on tutkittu tai kunnostettu. Myös kunnostetut alueet merkitään järjestelmään. Espoon ympäristönsuojelu toimittaa saamiaan tietoja Uudenmaan ELY-keskukselle MATTI -järjestelmään vietäväksi.

8. Erityistilanteisiin varautuminen

Erityistilanteita voivat olla esim. öljy- tai kemikaalionnettomuus, pohja- tai pintavesiin kohdistuva päästö, toimintahäiriö tai muu poikkeustilanne tuotanto- tai jätteidenkäsittelylaitoksessa. Kyseessä voi myös olla esim. öljyhavainto maanrakennustyömaalla, öljysäiliön noston yhteydessä tai vesistössä. Ympäristönsuojeluun tulleeseen yhteydenottoon pyritään reagoimaan nopeasti.

Öljyvahinkojen alkutorjunnan tekee Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos. Ympäristönsuojelu antaa asiantuntija-apua. Tarvittaessa ympäristönsuojelu valvoo jälkitorjunnan suorittamisen. Ympäristönsuojelu osaltaan selvittää öljyn lähdettä ja vahingon aiheuttajaa. Suurissa öljyjonnettomuuksissa ympäristönsuojelulla ei ole määrättyä tehtävää.

Ilmanlaadun äkillisen heikkenemisen varalle pääkaupunkiseudulle on laadittu varautumissuunnitelma (HSY:n julkaisu 8/2010, 17.12.2010). Varautumissuunnitelman jatkoköinä on laadittu Pääkaupunkiseudun liikenteenhallintasuunnitelma ilmanlaadun äkilliseen heikkenemiseen (ELY 18/2014) ja Häiriötilanteiden tilapäinen liityntäpysäköinti Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma-alueella (HSL). Jos ilmanlaatu Espoossa äkillisesti heikkenee, toimitaan näiden julkaisujen mukaisesti.

9. Viestintä

Ympäristövalvontayksikkö viestii vuosittain tärkeinä pidetyistä teemoista, kuten öljysäiliöiden tarkastuksista, katupölykauden alkamisesta sekä puutarhajätteiden käsittelystä. Toteutetuista projekteista on viestitty erikseen, ja tarpeen mukaan viestitään muista esille tulevista ympäristöasioista. Viestinnässä hyödynnetään myös sosiaalista mediaa.

Ympäristövalvontayksikön edustajat osallistuvat vuosittain 4–6 kertaa asukasiltoihin, jotka koskevat valvontayksikön alaan kuuluvia toimintoja tai hankkeita. Näissä asukkaat voivat kysyä ajankohtaista asioista ja niissä saadaan palautetta asukkaiden kokemista haitoista ja epäkohdista.

10. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelman ja -ohjelman toteutumisesta laaditaan vuosittain yhteenveto, jossa tarkastellaan miten suunnitellut tarkastukset ovat toteutuneet. Yhteenvedossa tarkastellaan myös valvonnan tarpeen mahdollisia muutoksia. Yhteenveto saatetaan ympäristö- ja rakennuslautakunnan käsiteltäväksi.